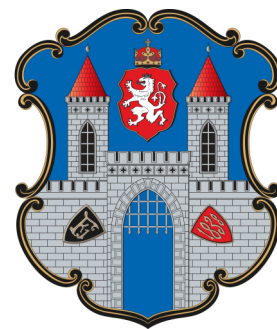

LITEŇSKÉ ZRCADLO

PRAVIDELNÉ NOVINKY PRO OBČANY LITNĚ

ÚNOR 2020

Co musíme udělat pro ochlazení naší planety

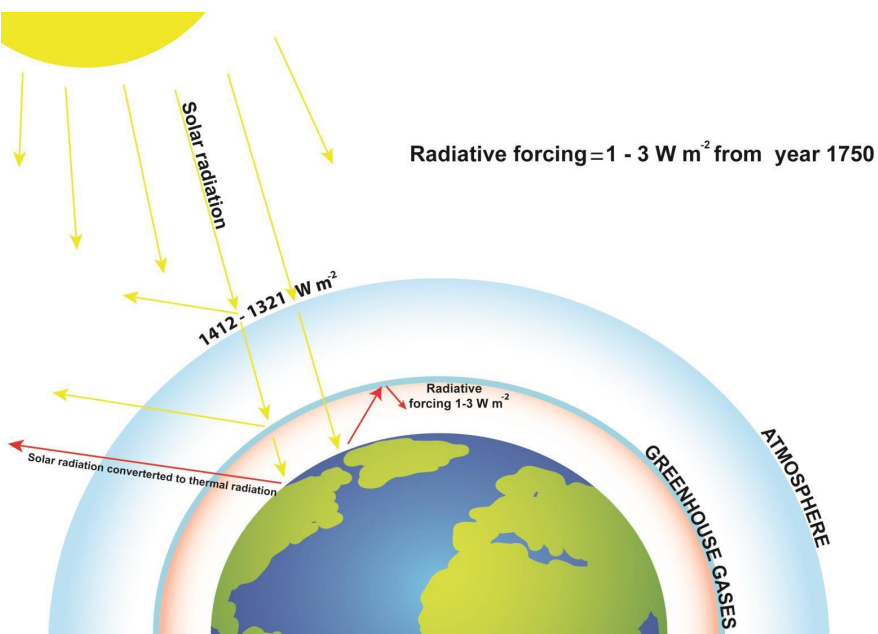
Většina energie, kterou vyrobíme, má jako vedlejší produkt oxid uhličitý. Ten vzniká spalováním uhlí, dřeva, ropy, plynu. Ale také tlením. Množství oxidu uhličitého v atmosféře stoupá. Zcela nepochybně. Co to znamená? Jak funguje skleníkový efekt?

Sluneční záření, které se odrazí (tady je první velká ztráta energie) od povrchu Země, je díky oxidu uhličitému vráceno (další ztráta) atmosférou zpět na Zemi. Od roku 1750 se zvýšilo množství energie, které se takto odrazí zpět na Zemi, o 1 až 3 W/m² (watt na metr čtvereční). Asi si teď říkáte, že to není možné, že jsem se musel splést. Nespletl. To jsou oficiální údaje, o něž se opírá současná snaha o snižování produkce oxidu uhličitého.

Vraťme se k sluneční energii, kterou Země přijímá. Na hranici atmosféry je tato hodnota přibližně 1400 W/m². V našich zeměpisných šířkách dopadá na zemský povrch v létě až 1000 W/m². Porovnejte to s hodnotou kolem 2 W, o níž se zvýšil zpětný odraz díky skleníkovému efektu. Proto má smysl se zabývat energií, kterou plane-

ta přijímá od Slunce, a je zcela logické nezabývat se hodnotou až 1000x nižší, totiž odrazem 1W energie zpět na Zemi. Teď to skoro vypadá beznadějně. Buďte klidní, procesy na Zemi to umí řešit za nás. Musíme však těm procesům pomoci, aby se naše klimatická situace zlepšila. My bohužel děláme přesný opak. Ti, kteří říkají, že chtějí lidstvo, civilizaci, klima ochránit, nás od řešení vzdalují a posouvají blíže k pomyslné propasti. Proč? Možná nevědomky, možná existují nějaké ekonomické zájmy. Osobně se domnívám, že to bude mix více vlivů. Sám jsem před lety uvítal nápad, že si budeme na polích pěstovat pohonné hmoty do aut jako skvělý. Ono to totiž tak skvěle vypadá. Bohužel to ale tak není.

Pokračování na straně 2

Princip skleníkového efektu – skleníkové plyny odrážejí zpět sluneční energii, která stoupla od roku 1750 o 1 až 3W/m². Množství sluneční energie, které na planetu Zemi dopadá, je 1400W/m².

Slovo starosty

V katastru Běleč u Litně probíhají Komplexní pozemkové úpravy. Dobrovolníci vysadili v liteňském a bělečském katastru 216 stromů. Doporučili jsme k přečtení knížku *Muž, který sázel stromy*. Bělečský a Stříbrný potok – oba jsou po většinu roku vyschlé. Městys Liteň dokončil posílení vodního zdroje a výměnu technologie vodárny a připravuje stavbu nového vodojemu pro Leč a Liteň. To jsou úryvky zpráv, které jste si mohli v poslední době přečíst v Našich novinách a v Liteňském zrcadle nebo jste je slyšeli na zasedání liteňského zastupitelstva. Zdánlivě spolu nesouvisí. Ale je to tak opravdu? Co když k tomu přidáme zprávy z celostátních médií z domova i ze světa? Aféru švindlujících automobilek (zdaleka se netýká jen volkswagenu a naší škodovky), zvyšování průměrné teploty, skleníkové plyny oxid uhličitý a metan, několik let trvající sucho, zimy bez sněhu i deště. Protože je to téma obrovské a důležité, pokusím se v tomto čísle našeho obecního zpravodaje inspirovat k zamyšlení a možná otevřít diskusi, která by mohla přispět třeba jen maličkou kapičkou k řešení toho obrovského problému, který bezpochyby máme.

Už dlouhou dobu přemýšlím a debatuji s přáteli na téma klimatické změny. Už dlouhou dobu pozoruji a při pobytu v přírodě jevy, které popírají současný hlavní myšlenkový proud o ničivém vlivu oxidu uhličitého. Neustále si říkám, že přece hlavní slovo musí mít Slunce. To je ta energie, která pohání život na Zemi. To je ta energie, která nás může usmrtit. Teplota vakua kolem Země je 270 °C, kdyby Slunce přestalo svítit, atmosféra Země by ztuhla. Slunce však svítí a dodává nám energii 180 000 TW (terawatt). Sluneční energii umíme změřit, je to fakt. Celková energie, kterou disponuje světová ekonomika (to, co umíme vyrobit) je 10 TW. Proti Slunci jsme prostě žabaři. Už tušíte, co mám na mysli? V hlavním článku tohoto čísla si Vám dovoluji vysvětlit, co musíme udělat pro zlepšení našeho klimatu. Děkuji za pozornost.

Váš Filip Kaštánek, starosta

Co musíme udělat pro ochlazení naší planety

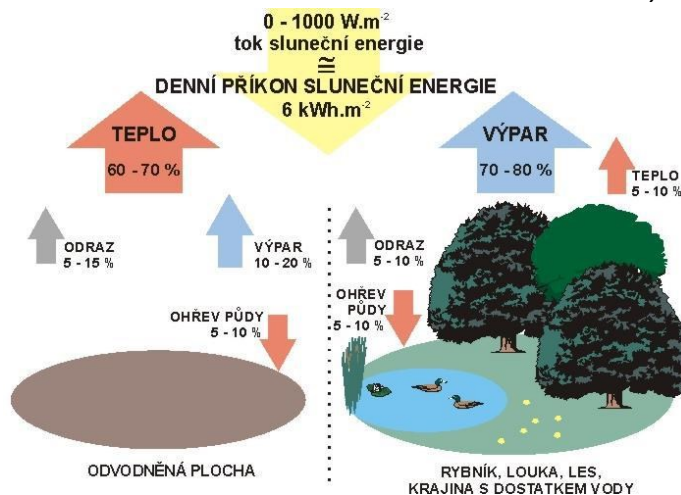
Co se dnes děje? Máme povinné přimíchávání biopaliv. Povinně musíme spalovat biomasu místo uhlí. Nizozemí například kvůli této povinnosti dováží dřevo ze Sibíře, kde se kácí cenné lesy pro plnění evropských kvót. Německo si už nechce ničit své životní prostředí, tak nepěstuje řepku na naftu doma, ale dováží palmový olej, který vzniká ze suroviny, jejímuž pěstování musely ustoupit deštné pralesy v Indonésii a jinde. Tohle je globální katastrofa. Nelze chránit pouze Nizozemí, Německo nebo Česko – a zároveň devastovat přírodu jinde na Zemi. K problému je nutné přistoupit globálně a hlavně správně. Spalování biopaliv a biomasy náš problém nejenže neřeší, ale naopak ten problém rychle zhoršuje.

A co nám může pomoci? Zastavení kácení lesů a jejich spalování. Ukončení pěstování technických plodin na biopaliva na celé planetě. Na uvolněných pozemcích vysazení lesů, vrácení luk, cest a remízů do krajiny, vrácení potoků a řek do přirozených meandrů. Pokud to bude potřeba – to je politické rozhodnutí, přestat dotovat pěstování technických plodin a dotovat to, když vlastníci své pozemky zalesní nebo jinak nechají porůst vegetací. A teď to nejdůležitější. Ještě jsme nemluvili o vodě. Všichni vidíme, že vody máme v krajině stále méně. Protože vegetace a voda jsou regulátorem teploty a protože vody i vegetace v krajině ubývá, naše planeta se otepluje. Když nabídneme Slunci vegetaci, Země se ochladí, jak píše ve svých studiích doc. RNDr. Jan Pokorný, CSc. Najděte si na internetu jeho přednášky na téma „opomíjená úloha vegetace v distribuci sluneční energie a utváření klimatu“ a přečtěte si knihu *Voda pre ozdravenie klímy – Nova vodná paradigma*, jejímž je spoluautorem.

Docent Pokorný perfektně a jednoduše popisuje náš problém. Klíčem je fakt, že měníme distribuci sluneční energie, a tím měníme místní klima (z něhož se pak stává to globální). Slunce a voda fungují společně jako jakýsi akumulátor energie. Na odpaření 1 litru vody je potřeba 0,68 kWh, což představuje asi 70% energie Slunce dopadající na 1 m². Vodní pára z 1 litru vody má objem asi 1200 litrů a je v ní akumulováno – uschováno 0,7 kWh energie, což je asi tak kapacita jedné běžné autobaterie. Klíčový je fakt, že tato vodní pára putuje do chladnějšího místa, kde se srazí zpět ve vodu, spadne zpět na Zemi a uschované teplo uvolní. To samé teplo, které předtím jinde odebrala. Takto jednoduše funguje distribuce sluneční energie. Všichni víme, že vodní pára v podobě mraků také brání v dopadání slunečních paprsků na zemský povrch. Všichni také víme, že asfalt, beton, pole, louka, les mají jinou povrchovou teplotu, ačkoli se nacházejí na stejném místě se stejným počasím. Jsou však nositeli jiného klimatu. Všichni víme, že bosí v létě za plného slunce na betonu nevydržíme. I vyprahlá polní cesta nás pálí. Vstoupíme-li do louky nebo lesa, můžeme zde chodit bosí. Také všichni víme, že v krajině s vegetací bude přes den 24 °C a v noci 16 °C. Naproti tomu v krajině bez vegetace, typicky na poušti, máme přes den i 40 °C a v noci 0 °C. V obou případech je průměr 20 °C. Sami si odpovězte, kde byste chtěli žít. Stejný průměr, stejné počasí, rozdílné klima, protože chybí vegetace a voda.

Mnozí teď namítnou, že je to naopak. Že tam stromy nerostou a voda chybí, protože je tam horko, mráz a sucho zároveň. Je to však naopak. Je to ověřené. Většina starých civilizací vyschla bez spalování fosilních paliv. I naší civilizaci předpovídají vědci stejný osud. Tedy pokud své chování nezměníme. Nikdo nepředpokládal, že vysychání naší krajiny a vzestup teplot bude mít tak rychlý průběh.

Pokračování ze strany 1

Tok sluneční energie v místě s odvodněnou plochou (asfalt, beton, sklizené pole aj.) a s plochou s dostatkem vody.

Dobrá zpráva a to nejzajímavější je, že s tím můžeme něco dělat. A to poměrně rychle a jde to i bez peněz. Když zapojíme peníze a zdravý rozum, problém vyřešíme o to rychleji.

Návod nám dal už v roce 1905 prostý pastýř žijící ve Francii na pomezí severní Provence a úpatí Alp. Na tamní vysočinu přišel z údolí a usídlil se v opuštěném domě v opuštěné vesnici. Objevil ho náhodou jeden poutník, který popsal tamní kraj té doby jako velmi nehostinný, bez vegetace, bičovaný nepříjemnými větry, s vyschlými potoky a studnami. Vesnice, které tam nalezl, byly do jedné opuštěné, protože v nich chyběla voda. Jednoho dne poutník objevil v jednom opuštěném domě pastýře. Pastýř mu dal vodu, kterou čerpal rumpálem z velké hloubky. Poutníkovi se nechtělo pastýře opustit a pozoroval jej, co dělá. Sázal stromy, respektive zasíval semena. Státisíce stromů. Už o 10 let později byla patrná změna. Nad mladými dubinami se vznášel už z dálky viditelný mlžný opar. O 50 let později byl v kraji zase život. V potocích tekla voda, studny se zase zalily vodou. Lidé se vrátili a na poličkách mezi lesy opět rostlo žito a ječmen. Místo se stalo oázou, kde už neduly divoké větry, pouštní charakter toho místa zmizel. Pastýř se jmenoval Elzéard Bouffier a dokázal sám bez velkých peněz zachránit jeden rozlehlý kraj. Příběh vypráví útlá knížka *Muž, který sázal stromy*. Opačný příběh zažilo Španělsko, když před 500 lety vykáceli lidé statisíce hektarů dubového lesa na stavbu lodí a les už nikdy neobnovili.

Mám tu drobnou výsadu, že mohu čas od času oslovovat veřejnost. Využívám teď té výsady, abych vysvětlil, co nám pomůže. Samozřejmě, že nemůžeme všude vysázet les. Jde o to, abychom v krajině rozumněji hospodařili. Princip spočívá v tom, že máme-li v krajině les nebo ovocný sad, mokřady a rybníky (lze střídat s polem), většina sluneční energie jde do výparu vody. Vodní pára neodchází rychle, protože už není síla, která by ji hnala rychle vzhůru, voda se vrací jako drobný déšť, mlha nebo ranní rosa, když se v noci ochladí. Pokud ale necháme obrovské půdní celky, zůstanou holá, přehřátá pole, která vypadají nevinně. Ale na sklizeném poli vystoupá povrchová teplota na 50 stupňů a vzhůru rychle stoupá ohřátý vzduch, který odebírá vlhkost z okolí. Tak krajina vysychá. Napříště připravím článek o tomhle jevu biotické pumpy a také o nesmyslnosti v současném omezování v automobilovém průmyslu. Děkuji, že jste dočetli až sem.

S úctou

Filip Kašánek, starosta Litně

Z NAŠÍ HISTORIE: Liteňští živnostníci 1 díl. – Hostince

Liteňští obyvatelé už od první písemné zmínky o obci v 11. století ve značné míře provozovali celou řadu řemesel a později v moderních dobách živností.

Z dnešního pohledu by se dalo říci, že obyvatelé byli téměř soběstační, což se jim dařilo mimo jiné i díky vhodné poloze poblíž významných obchodních tras, úrodné půdě a také hradu Karlštejnu. Ten zabezpečoval dostatečnou poptávku po zboží a řemeslech, ale zároveň poskytoval i vojenskou ochranu celému svému okolí. Liteňský zámek a ostatní dnes již zaniklé liteňské tvrze rovněž zaměstnávaly a poptávaly celou řadu zručných řemeslníků, výrobků a jiného zboží. Doba po husitských válkách znamenala pro české království období ekonomického rozvoje. Liteň získala od vrchnosti výsostná práva pro konání jarmarků a v roce 1571 právo vařit pivo. Jeden pivovar byl následně zřízen v areálu zámku a stojí dodnes. Druhý pivovar byl vystavěn ve Vlencích. Ten byl však v druhé polovině 18. století zrušen a spolu se starou tvrzí přestavěn na hospodářský dvůr.

Období třicetileté války se tvrdě podepsalo na počtu obyvatel a ekonomickém stavu země. Liteň byla stejně tak jako většina okolí v letech 1639 a podruhé 1648 vypálena a zničena švédskými vojsky generála Johana Banéra. Toto řádění se nevyhnulo ani zámku, i ten byl do základů vypálen a vypleněn. Po těchto těžkých časech, klesl počet obyvatel Litně na méně než 100. I přesto se zanedlouho po skončení války objevují v soupisech poddaných zámku z roku 1651 profese jako řezník, bednář, kovář, tesař, hrnčír, švec, řezáč (dřevo), koželuh, vápeník, sedlář, krejčí. To svědčí o obnově obce a následném rozvoji řemesel a obchodu během dalších staletí. Panství několikrát změnilo majitele a obyvatelům se vyhýbaly hrůzy válek. Poslední a nejvýznamnější majitelé liteňského panství z rodu Daubků přetvořili svůj zámek a přilehlé pozemky na moderní multihospodářský celek. Ten na přelomu 19. a 20. století zahrnuje: liteňský zámek, zámek ve Vlencích, pivovar, lihovar, sladovnu, cihelnu a několik okolních statků s hospodářskou výrobou. V Litni byla založena dokonce první lihovarnická škola u nás.

Na počátku roku 1948 bylo v Litni, Leči a Bělči podle dobového adresáře registrováno celkem 56 živností. Většinu z nich provozovaly rodiny po celé generace a jejich umění se předávalo z

Liteňské náměstí na historické pohlednici z roku 1901.

otce na syna. Důvodem proč zanikly, je téměř ve všech případech období komunismu a s ním spojený zákaz a zrušení soukromého podnikání. Některé z nich si v našem novém seriálu o liteňských živnostnících připomeneme.

Pro kulturní a společenský život byla v každé vesnici nejdůležitější živností hospoda jako místa sousedských sešlostí a posezení, ale i svateb a plesů. Naši předkové proto měli v Litni k dispozici hned několik hostinců. Po staletí byla za nejlepší hospodu v Litni „Pizenka“ na rohu náměstí, v místě, kde se dnes nachází nákupní středisko. Později se jí říkalo U Vitáčků podle hospodského Josefa Vitáčka. Pořádaly se tu taneční zábavy, byla zde výtečná kuchyně a díky hlubokým sklepům, ve kterých vydržel led na chlazení téměř celý rok, i znamenité pivo. Další hospoda se jmenovala **U České koruny** a později U Rážů a nacházela se v č.p. 43 na místě dnešní restaurace Ve stínu lípy. Zdeněk Zdrůbek, ve své knize Čas nadějí, popisuje tuto budovu za dob Svatopluka Čecha: „Byla to rozložitá stavba s masivními zdmi, střechu měla krytou doškami, její majestátní štít a poloha vedle kostela ukazovaly na výjimečné stáří.“ Budova byla později částečně přestavěna do podoby, jak ji známe dnes.

Největší a nejreprezentativnější byl hostinec **U českého lva** v č.p. 85. Budova hostince se téměř v nezměněné podobě nachází v horní části Litně. Postavena byla okolo roku 1850 a ve své době nabízela pět pokojů, zatímco ostatní hostince jeden nebo žádný. V prvním patře se nacházel velký sál. Právě tento sál se stal důstojným a vhodným místem pro konání oslav a plesů a sídlila

zde většina místních kulturních spolků a divadelních kroužků. Scházeli se zde například liteňští hasiči nebo váleční veteráni a zasedal zde liteňský Rajcech. Hostinec měl i rozlehlou zahrádku s kuželkami, které byly v té době oblíbenou zábavou a velkým lákadlem pro hosty. V domě č.p. 69 na levé straně náměstí, kde se nachází vietnamský obchod se od počátku 18. století rovněž nacházel hostinec, později zde byl i obchod. Oboje provozoval po konci 2. světové války pan Josef Jenč. Nejmladší hospodou v Litni byl hostinec **U Klimentů**. Dříve v č.p. 13, později byl přesunut do č.p. 14, proti bráně do bývalého statku. Býval původně o dost větší a měl i zahradní restauraci s kuželkami, které se hrály podél zdi sousedního domu č.p. 12. Velmi zajímavá a prastará hospoda se nacházela ve Vlencích. Podle pověstí se zde hrál někdy v 17. a 18. století karban a hazardní hry a měla se v ní scházet i různá podivná individua a zbojníci. Dnes, ač přestavěná, se budova hostince dochovala v podobě rodinného domu č.p. 288. Dle dostupných informací a záznamů měla Leč i Běleč také každá svou vlastní hospodu. Hospoda v Bělči se nacházela v dnešním č.p. 242 a patřila původně s velkou pravděpodobností Daubkovům. Smutně proslula tím, že se v ní oběsil hospodský pan Lhoták. Kde přesně se nacházel hostinec v Leči se mi nepodařilo dohledat. Některé záznamy hovoří shodně o č.p. 42, které se v Leči nevyskytuje. Z toho lze usuzovat, že budova byla zbourána, nebo v posledních 50 letech přečíslována. V dalším díle se podíváme, jaké další živnosti se v Litni, Bělči a Leči provozovaly.

Vydejte na pochod Turbanské Černošice

Vážení přátelé pohybu, zvláště chůze všech věkových kategorií, rok se s rokem sešel a opět vás srdečně zveme na 9. ročník pochodu Turbanské Černošice v sobotu 7. března.

Letos startujeme potřeť od nádraží Mokropsy, kde je i cíl v hostinci. Od 11.30 do 19.00 hodin zde můžete posedět při tónech živé kapely. Nejdelší trasy startují od 6.00 do 10.00 hodin účastníci kratších tras si mohou přispát a přijít mezi 9.30 a 11.00 hodin.

Nejdelší trasa 51 km povede např. přes Hvízdinec, Liteň, Halouny, Zadní Třeboň, Dobřichovice, Karlík, Vonoklasy, Radotín a dalšími nádhernými místy. Další dlouhá trasa 39 km povede např. přes Dobřichovice, Skalku, Svinaře, Liteň, Zadní Třeboň. Trasa 30 km např. přes Všenory, Skalku, Jezírko, Řevnice Všechny trasy povedou přes Dobřichovice, kde v infocentru dostanou razítko, které bude sloužit jako kontrola. Kdo se chce pohodově projít, může si vybrat ze dvou kratších tras 11 či 6,5 km. Podrobnosti najdete na webu městysu Liteň.

Novinka! Pro rodiče s dětmi či zvědavým nabízíme poprvé nově i e-trasu. Potřebujete pouze chytrý mobil a v něm staženou aplikaci Geofun. Cestu si zpestříte poznávací hrou o dcerách Kroka. Mimo jiného získáte za hru body. Poradíme vám, jak hrát další poznávací hry s dětmi, jež jsou spojují poznání, zábavu a pohyb. Za svoji námahu budete odměněni dobrým pocitem, že jste udělali něco pro své tělo, a k tomu ještě diplomem, razítky do svých wanderbuchů. Sbíráte turistické vizitky? U nás si jich můžete opatřit hned několik. Teď už si můžeme přát spolu s vámi jen pěkné počasí. Zdraví došli!

Marta Kravčíková, KČT, oddíl TurBan

Změna otvírací doby knihovny

Otvírací doba ve středu se změní tak, abychom vyhověli školákům, kterým navazuje spojení vlaků a autobusů na 9:00 – 17:30 hodin.

Hana Jůzlová, Knihovna Liteň

PROGRAM KINA V BŘEZNU

sobota 7. března 2020

14:30 Mosley / Animovaný / Rodinný

Čína, Nový Zéland, 2020, 97 min

16:30 Cats / Muzikál

USA, Velká Británie, 2019, 110 min

19:00 Chlap na střídačku / Komédie

Česko, 2020, 109 min

sobota 14. března 2020

14:30 Spláchnutej / Animovaný / Rodinný / Komédie

USA / Velká Británie, 2006, 86 min

16:30 Modelář / Drama, Thriller, Psychologický

Česko, 2020, 110 min / *Přístupný od 12 let*

19:00 3Bobule / Komédie

Česko, 2020, 103 min

sobota 21. března 2020

14:30 Asterix a tajemství kouzelného

lektvaru / Animovaný / Dobrodružný / Komédie / Rodinný / Francie, 2018, 82 min

EVROPSKÁ UNIE
Fond rozvoje lidských zdrojů
Operační program Životní prostředí

Ministerstvo životního prostředí

**Kotlíkové dotace
naposledy ve vašem kraji**

Zákaz starých kotlů se blíží. Využijte dotaci až 127 500 Kč a pořiďte si nový, úsporný kotel. Ušetříte peníze, ochráníte zdraví svých dětí a vyhnete se vysoké pokutě.

A bude se i vám lépe dýchat.

Informujte se na svém krajském úřadě.

www.sfzp.cz/kotlikovedotace

Peníze z Operačního programu Životní prostředí pomohly již desítkám tisíc domácností. Připojte se k nim i Vy, požádejte o dotaci na krajském úřadě, na tom našem to navíc jde i bez front! **Pokud si nevíte rady, obraťte se na liteňskou radnici. Nabízíme vám pomoc s podáním žádosti.** Typy podporovaných zařízení a výše podpory najdete na stránce www.sfzp.cz.

16:30 Volání divočiny / Dobrodružný / Rodinný

USA, 2020, 105 min

19:00 V Síti / Dokumentární

Česko, 2020, 100 min

sobota 28. března 2020

15:00 Ledová sezóna: Ztracený poklad / Animovaný /

Dobrodružný / Komédie / Rodinný

USA / Indie / Jižní Korea / Čína, 2019, 90 min

17:00 3Bobule / Komédie

Česko, 2020, 103 min

19:00 Šarlatán / Životopisný / Drama

Česko / Irsko / Polsko / Slovensko, 2020, 100 min

Podrobný program najdete na www.kinoliten.cz, kde si můžete koupit vstupenku online (vstupné na všechna promítání je 120 Kč) a kde se můžete přihlásit k odběru programu emailem.